

OVER DE GRENS

Vakblad over grensoverschrijdend werken en wonen

Over de Grens is een uitgave van Fiscaal up to Date – onderdeel van Rendement Uitgeverij BV

Conradstraat 18
3013 AP Rotterdam
E-mail: redactie@futd.nl

Hoofdredacteur

J.H.P.M. Raaijmakers
Belastingadviseur, Raaijmakers Belastingadvies
en Educatie

Redacteurs

Mr. Dr. J. van Drongelen: (emer.) Universitair
hoofddocent Vakgroep sociaal recht en sociale
politiek Tilburg University

Mr. A.D.M. van Rijs: Docent bij de vakgroep
Private, Business and Labour Law van de
Universiteit van Tilburg.

Mw. mr. K. Schenkel: Heisterborg International

Mw. mr. M.W.F.G. Vervoort: Team Vervoort

Mw. mr. A. van Velzen: All about Tax

Mr. A.M. Lahaije: AWWN

Mr. D. van der Veen: Civra

Abonnementenadministratie:

Rendement Uitgeverij BV
Postbus 27020
3003 LA Rotterdam
Telefoon: (010) 243 39 33
E-mail: info@rendement.nl

Abonnementen

Over de Grens verschijnt 6 keer per jaar.
(Proef)abonnementen kunnen ieder moment
ingaan, maar slechts worden beëindigd indien
uiterlijk twee maanden voor het einde
van de abonnements-periode is opgezegd.
Zonder of bij niet-tijdige opzegging wordt het
abonnement automatisch verlengd met een jaar.
Abonnementen worden geacht zakelijk te zijn.
Wilt u een particulier abonnement, dan dient u
dit binnen één maand na het aangaan van het
abonnement aan ons door te geven. Rendement
behoudt zich het recht voor om prijzen en inhoud
van de algemene voorwaarden te wijzigen. U kunt
de volledige algemene voorwaarden nalezen op
www.rendement.nl/av.

ISSN 2210-5611

Alle rechten voorbehouden. Geen tekst- en
datamining. Niets uit deze uitgave mag, noch
geheel, noch gedeeltelijk, worden overgenomen
en/ of vermenigvuldigd zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van de uitgever.
Hoewel aan de totstandkoming van deze
uitgave uiterste zorg is besteed, aanvaarden
de auteur(s), redacteur(en) en uitgever geen
aansprakelijkheid voor eventuele fouten en
onvolkomenheden, noch voor de gevolgen
hiervan.

© Rendement Uitgeverij BV 2025

www.futd.nl

Follow us:

Anja van Velzen¹

Nog één keer over internationale ambtenaren: echtscheiding

2025-0067

Onderwerpen als pensioen, het al dan niet in Nederland sociaal verzekerd zijn of belastingheffing in box 3 komen in de literatuur en jurisprudentie veelvuldig aan de orde. Maar soms schieten er ineens een soort van ‘duveltjes uit doosjes’. Bijvoorbeeld in geval van echtscheiding. In dit nummer ga ik hierop (niet uitputtend) in.

Wanneer mensen besluiten uit elkaar te gaan en te gaan (echt-) scheiden gelden civielrechtelijke regels op het gebied van het personen- en familierecht. In geval van internationale huwelijken zijn er nog wat andere aspecten die aandacht behoeven. Van een internationaal huwelijk is bijvoorbeeld sprake wanneer echtgenoten een verschillende nationaliteit hebben of wanneer sprake is van een gemeenschappelijk huwelijksdomicilie in het buitenland. Er kan dan niet volstaan worden met reguliere regels van (Nederlands) familierecht toe te passen. Het internationaal huwelijksvermogensrecht is een belangrijk onderwerp binnen het internationaal privaatrecht en regelt bijvoorbeeld welke rechter (in welk land) bevoegd is om over de echtscheiding kennis te nemen, welk recht op het huwelijk van toepassing is en of een buitenlands vonnis in Nederland voor erkenning en tenuitvoerlegging in aanmerking komt².

De gemeente Den Haag heeft een afdeling Landelijke Taken en kan bijvoorbeeld buitenlandse akten in Nederlandse akten omzetten³. En in voorkomende situaties moet een buiten Nederland voltrokken huwelijk in Nederland geregistreerd worden⁴.

Stel nu dat een (getrouwd) buitenlands echtpaar een aantal jaren in Nederland woont. Hun buitenlandse huwelijk is in Nederland ingeschreven, erkend en voor het doen van aangifte inkomstenbelasting kwalificeren zij als fiscale partners. Op enig moment vertrekt het echtpaar uit Nederland. Een jaar of tien later komt de man terug naar Nederland met zijn nieuwe vrouw: hij is in het buitenland gescheiden van de vrouw met wie hij eerder in Nederland woonde en in het buitenland hertrouwd. Voor de Nederlandse Belastingdienst was hij nog steeds met zijn eerste vrouw getrouwd en konden de man en zijn nieuwe vrouw niet kwalificeren als fiscale partners. Het vergde enig regelwerk (papierwerk) om de echtscheiding en het nieuwe (voor de man tweede) huwelijk in Nederland administratief geregeld te hebben en op een juiste manier aangiften

inkomstenbelasting te kunnen doen. Een andere situatie doet zich voor wanneer een in een echtscheidingsprocedure verwikkelde echtgenoot internationaal ambtenaar is en mogelijk ook niet (meer) in Nederland woont. Internationale organisaties, en ook buitenlandse pensioenfondsen, erkennen niet altijd echtscheidingen. In dergelijke situaties moeten partijen dan onderling een regeling treffen met betrekking tot alimentatie en pensioen die afwijkt van situaties waarin uitsluitend Nederlands nationaal recht van toepassing is. Denk bijvoorbeeld aan verwijzing naar artikel 262 sub a RV (Burgerlijke Rechtsvordering) met betrekking tot het bevoegd zijn door een Nederlandse rechter. Of Verordening EG nr. 4/2009 van de Raad van 18 december 2008⁵ betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen, en de samenwerking op het gebied van onderhoudsverplichtingen. Artikel 3 van deze verordening regelt bijvoorbeeld wanneer rechters in lidstaten op het gebied van onderhoudsverplichtingen bevoegd zijn. Partijen hebben weliswaar een forumkeuze maar ook het Protocol van 23 november 2007 (Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht) kan doorwerken. Dit protocol geeft regels met betrekking tot het recht dat van toepassing is op onderhoudsverplichtingen⁶.

Artikel 3 van dit Protocol kan daarmee als algemene regel een rol spelen: [citaat]

Artikel 3 Algemene regel inzake het toepasselijk recht
1, *Tenzij in dit protocol anders is bepaald, worden onderhoudsverplichtingen beheerst door het recht van de staat waar de schuldeiser zijn gewone verblijfplaats heeft.*
2, *In het geval van verandering van de gewone verblijfplaats van de schuldeiser, wordt het recht van de staat van de nieuwe gewone verblijfplaats van toepassing vanaf het tijdstip waarop de verandering is ingetreden.*

Verdeling pensioen: rechtbank Den Haag; EPO en vordering tot cessie

In januari 2018 wees de rechtbank Den Haag⁷ vonnis met betrekking tot een gevorderde medewerking aan een akte van cessie van pensioenaanspraken. Betreffende partijen waren gedurende de jaren 1988 tot 2005 in gemeenschap van goederen met elkaar getrouwd. Op 4 februari 2005 is de echtscheiding uitgesproken. Met betrekking tot het huwelijksgoederenregime was Nederlands recht van toepassing. De man had tijdens het huwelijk pensioenrechten opgebouwd bij de EPO (European Patent Office). Op de pensioenaanspraken van de man zijn de *Pension scheme regulations*⁸ en de *Implementing rules of the pension scheme regulations*⁹ van het EPO van toepassing.

Het EPO heeft schriftelijk aangegeven¹⁰:

In reply to your request dated 10 February 2017, I would like to confirm that the European Patent Organisation (EPO) is an intergovernmental organization, having financial and administrative autonomy pursuant to its constituent treaty (the European Patent Convention). The EPO has the autonomy to establish its own social security scheme including a pension scheme, and it used that autonomy by establishing such a scheme. This scheme is exclusively governed by the EPO's Pension Regulations. Furthermore, I hereby certify that the pensions of the European Patent Office can only be paid to the employees entitled to a pension according to the Pension Scheme Regulations of the EPO. A division of pension rights is not foreseen. An eventual entitlement from third party can only be claimed from the staff members directly. Therefore, the European Patent Office is not in the position to provide a calculation of the equalization of pension rights in the event of a divorce as known under Dutch law."

Wel verstrekt het EPO de verklaring dat de man werknemer is van het EPO en geeft ver aan:

Subrogation of pension entitlements occurs only in the event of death of the EPO pensioner or staff member according to Art. 18 en 22 PensRegs.

EPO pension entitlements can only be transferred in full to a new pension scheme of the former employee in case he terminates his service to the Office prior to retirement [Art.12 PensRegs and ImplRule 12.2/1]

Reference is made to the EPO's autonomy to create and amend its Pension Scheme Regulations (Article 4, 5 and 33(2) (European Patent Convention) as well as to the law of the international civil service, including the jurisprudence of the Administrative Tribunal of the International Labour Organisation, as the relevant Legal frame work.

Vervolgens vordert de vrouw dat de man veroordeeld wordt om binnen één week na de uitspraak mee te werken aan het opmaken van een akte tot cessie aan de vrouw van het evenredig deel van haar aanspraak op het ouderdomspensioen van de man, zodat zij een rechtstreeks afdwingbare aanspraak krijgt op ouderdomspensioen bij de pensioenuitkeerder, indien mogelijk met uitvoerbaarverklaring bij voorraad en kosten rechtens. Aan deze vordering ligt ten grondslag dat de eisen van redelijkheid en billijkheid die de rechtsverhouding tussen ex-echtgenoten beheersen, meebrengen dat de man eraan mee moet werken dat de vrouw een rechtstreekse aanspraak krijgt op de pensioenuitvoerder. Dit is noodzakelijk, zo wordt betoogd, om te voorkomen dat vrouw in de situatie komt dat zij levenslang afhankelijk is van de man. Uit de 'pensionrules' van het EPO volgt volgens de vrouw geen verbod tot overdraagbaarheid zodat de pensioenaanspraak overdraagbaar is.

Als eerste geeft de rechtbank aan op grond van artikel 2 RV bevoegd te zijn om van het onderhavige geschil kennis te nemen. De vraag of een echtgenoot bij echtscheiding recht heeft op een gedeelte van de door de andere echtgenoot opgebouwde pensioenrechten, zo gaat de rechtbank verder, moet conform artikel 10:51 BW beantwoord worden aan de hand van het recht dat van toepassing is op het huwelijksvermogensregime van echtgenoten (hier: Nederlands recht). Gezien de datum van ontbinding van het huwelijk is de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding (WVP) van toepassing. Met betrekking tot het EPO pensioen overweegt de rechtbank als eerste dat dit aangemerkt moet worden als een buitenlands pensioen in de zin van artikel 1 lid 8 WVP: het betreft een pensioen op basis van een buitenlandse pensioenregeling die uitgevoerd wordt door een buitenlands uitvoeringsorgaan. Blijkens artikel 1 lid 8 WVP is, als op het huwelijksvermogensregime van de echtgenoten Nederlands recht van toepassing is, de WVP van toepassing op pensioenen ingevolge een buitenlandse pensioenregeling die niet is een pensioenregeling als bedoeld in het vierde, vijfde of zesde lid met dien verstande dat een recht op uitbetaling als bedoeld in artikel 2 slechts bestaat jegens de andere echtgenoot. Een technische niet fiscale behandeling dus.

Tussen partijen staat vast dat de vrouw op grond van artikel 2 lid 1 WVP recht heeft op pensioenverevening. Nu het gaat om een buitenlands pensioen heeft de vrouw geen zelfstandig recht jegens het uitvoeringsorgaan, zoals bedoeld in artikel 2 lid 2 WVP, op het haar toekomende deel van het ouderdomspensioen. Zij heeft slechts een jegens de man uit te oefenen recht op betaling van het haar toekomende bedrag. Dit betekent dat het pensioen, inclusief het deel waarop zij aanspraak

heeft, door het uitvoeringsorgaan aan de man wordt betaald. De vrouw heeft slechts recht jegens de man op uitbetaling van haar deel.

De vrouw betoogt dan dat de eisen van redelijkheid en billijkheid die de rechtsverhouding tussen de echtgenoten beheersen, meebrengen dat de man moet meewerken aan het bewerkstelligen van een akte van cessie, zodat de vrouw een rechtstreekse aanspraak krijgt op de pensioenuitvoerder en voert onder andere aan dat zij bang is dat de man zodra hij met pensioen gaat naar Suriname zal vertrekken: de belastingdruk is daar lager dan in Nederland, de man heeft in Suriname een woning en hij heeft in Suriname een kind uit zijn nieuwe huwelijk dat in Suriname naar school gaat. Bij mogelijke problemen met de uitbetaling van haar pensioendeel is het lastig als de man in Suriname woont. Ook wil de vrouw rechtstreeks bij de pensioenuitvoerder informatie kunnen opvragen.

De man daarentegen voert aan dat de pensioenregeling van het EPO niet voorziet in de mogelijkheid dat het EPO het aan de vrouw toekomende deel van zijn pensioen rechtsreeks aan de vrouw uitbetaalt en de pensioenregeling eraan in de weg staat de vordering van de vrouw (cessie) toe te wijzen. De rechtbank deelt deze mening. De vrouw wijst weliswaar op een aantal artikelen in de pensioenregeling van het EPO maar deze artikelen zien volgens de rechtbank op een wezenlijk andere situatie als de onderhavige situatie tussen de ex-echtgenoten¹¹. De rechtbank overweegt dan ook dat meerdere specifieke situaties en gesplitste uitbetaling dusdanig in de pensioenregeling van het EPO zijn geregeld dat afgeleid moet worden dat dit in andere situaties niet is beoogd.

Uit het feit dat in die twee specifieke situaties de pensioenoverdracht en gesplitste uitbetaling expliciet zijn geregeld in de Pension scheme regulations, kan worden afgeleid dat zulks in de overige gevallen niet is beoogd. Dit wordt, zo geeft de rechtbank aan, ook onderschreven in bovenstaand verwoorde verklaring van het EPO. De rechtbank concludeert aansluitend dat nu de Pension scheme regulations niet voorzien in overdracht of gesplitste uitbetaling van het ouderdomspensioen aan een ex-echtgeno(o)t(e), en het EPO zich op het standpunt stelt daartoe niet gehouden te zijn en daaraan niet te willen meewerken, kan van de man niet worden gevergd dat hij meewerkt aan de door de vrouw verlangde cessie. De door de vrouw naar voren gebrachte omstandigheden en argumenten maken dit niet anders. De vordering van de vrouw wordt afgewezen. Deze procedure doortrekkende naar de situatie waarin een man in België woont, daar voor de NATO werkt en de in Nederland wonende vrouw alimentatie moet gaan ontvangen leidde ertoe dat partijen diverse onderlinge afspraken maakten met betrekking

tot toepasselijk recht. Deze afspraken werden schriftelijk vastgelegd en als bijlage aan het convenant toegevoegd. Een in Nederland wonende ontvanger van partneralimentatie moet immers over ontvangen partneralimentatie belasting betalen.

Ook de NATO¹² heeft geen mogelijkheid om te verevenen ouderdomspensioen om te zetten in een eigen ouderdomspensioen voor de vrouw (conversie) dan wel om het te verevenen deel maandelijks direct aan de vrouw te voldoen. Dit betekent dat partijen overeen moeten komen hoe (hier) de vrouw het aan haar toekomende deel van het ouderdomspensioen gaat ontvangen. Fiscaliteit speelt daarbij een rol, bijvoorbeeld wat zijn fiscale aftrekmogelijkheden van de man (bij echtscheiding in België) of later bij een door hem gewenste en al aangegeven verhuizing naar een andere EU lidstaat). Maar ook speelt de vraag wat de gevolgen zijn bij opname van een niet-wijzigingsbeding, bijvoorbeeld: ‘

Partijen verstaand onder een ingrijpende wijziging van omstandigheden enkel de situatie dat de wetgeving van het land waar de man woonachtig is en die op de man van toepassing is verandert met als gevolg dat het door hem te ontvangen ouderdomspensioen netto tenminste 25% minder wordt’. Als deze situatie zich voordoet moeten partijen opnieuw met elkaar in overleg en nadere afspraken maken. In een dergelijke situatie herleeft de aanspraak van de vrouw op de door de man opgebouwde pensioenrechten gedurende het huwelijk en moeten deze rechten verevend dan wel verrekend worden. En, ook jaarlijks moet nagegaan worden welk CPI-cijfer¹³ de NATO jaarlijks hanteert. Fiscaliteit speelt dan wel degelijk een rol.

Fiscaliteit volgt de civiele werkelijkheid. En die civiele werkelijkheid ligt bij internationale huwelijken net wat anders dan in geval van puur nationale situaties. Raadplegen van zetelovereenkomsten en interne stukken als pensioenregelingen is noodzakelijk.

In geval van internationale ambtenaren komt daar nog bij dat een in Nederland ‘achterblijvende’ partner na echtscheiding behalve volledig belastingplichtig ook volledig sociaal verzekerd kan worden. Hoe dan ook dient niet automatisch aangenomen te worden dat op een internationaal huwelijk Nederlands recht van toepassing is en dat de Nederlandse rechter bevoegd is. Inschakeling van een met internationaal huwelijksvermogensrecht bekende advocaat is relevant en ook voor de fiscale behandeling en sociale zekerheidsrechtpositie is extra aandacht nodig.

Noten:

1. Mr A.M.P. van Velzen werkt zelfstandig in Den Haag onder de naam All About Tax.

2. Het is vaak lastig iemand te vinden voor een advies op het gebied van internationaal privaatrecht; tegen vergoeding van een uurtarief kunnen zaken bijvoorbeeld voorgelegd worden aan het IJI; het IJI is een kenniscentrum voor internationaal privaatrecht en buitenlands recht en adviseert de rechterlijke macht, advocaten, mediators, notarissen en bedrijfsjuristen. Het IJI is gevestigd in Den Haag; zie Juridisch advies voor juristen | 24.000 gingen u voor - iji
3. Zie <https://www.rijksoverheid.nl/contact/contactgids/gemeente-den-haag-afdeling-landelijke-taken-en-Buitenlandse-akte-in-een-Nederlandse-akte-omzetten-Den-Haag>
4. Zie bijvoorbeeld Buitenlands huwelijk registreren in Nederland | Nederland-Wereldwijd
5. Zie bijvoorbeeld Verordening (EG) nr. 4/2009 van de Raad van 18 december 2008 betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen, en de samenwerking op het gebied van onderhoudsverplichtingen - Nederlandse Grondwet
6. Zie 7d2be75a-5f65-4764-b78b-44363def4143.pdf
7. Rechtbank Den Haag, 17 januari 2018; zaaknummer C/09/529857 / HA ZA 17-362; ECLI:NL:RBDHA:2018:594
8. Deze vermelden voor zover voor de gevoerde procedure van toepassing (versie november 2016):

Article 1-Scope

The pension scheme established by these Regulations shall apply to the permanent employees of the European Patent Office, hereinafter referred to as "the Office", within the meaning of Article 1 of the Service Regulations for permanent employees of the Office.

Article 7-Conditions of entitlement

An employee who has completed ten or more years actual service, within the meaning of Article 4, in one or more of the Organisations listed in Article 1 shall be entitled to a retirement pension.

Article 8-Age of entitlement – Deferred pension and early pension

(1) Employees shall become eligible for a retirement pension at the age of sixty.

(2) Pension rights shall continue to accrue to an employee remaining in the service after pensionable age, but his pension shall not exceed the maximum amount laid down in Article 10, paragraph 2.

(3) If an employee retires before pensionable age, payment of his retirement pension shall be deferred until he reaches that age.

Article 12-Inward and outward transfer of pension rights

(1) An employee who enters the service of the Office after leaving the service of a government department, a national organisation, an international organisation or a firm, may arrange for payment to the Organisation in accordance with the Implementing Rules hereto, of any amounts corresponding to the retirement pension rights accrued under his previous pension schemes, provided that those schemes allow such transfers to be made. In such cases the Office shall determine, by reference to the Implementing Rules hereto, the number of years of reckonable service with which he shall be credited under its own pension scheme.

(2) An employee who leaves the service of the Office to enter the service of a government department, a national organisation, an international organisation, or a firm, shall be entitled to transfer to his new pension scheme: - the actuarial equivalent of his retirement pension rights accrued under these Regulations, such equivalent being calculated in accordance with the Implementing Rules hereto; - or, in the absence of such rights, the amounts stipulated in Article 11.

Article 18-Conditions of entitlement

(1) A survivor's pension shall be payable to the surviving spouse

(i) of an employee who died in service, provided they had been married to each other for at least one year at the time of the employee's death;

(ii) of a former employee entitled to a deferred pension, if they had been married to each other for at least one year at the time when the employee left the service or for at least ten years at the time of his death;

(iii) of an employee drawing a retirement pension for health reasons, if they were married to each other at the time of his retirement, or had been married to each other for at least five years at the time of his death;

(iv) of a former employee drawing a retirement pension, if they had been married to each other for at least one year at the time of his retirement or for at least five years at the time of his death. The last-mentioned period shall be extended to ten years if the employee had retired before reaching the age of sixty years.

(2) The conditions laid down above with regard to minimum duration of the marriage shall be waived where there are one or more children of the marriage or of a marriage of the employee contracted prior to his leaving the service inasmuch as the surviving spouse is providing for their needs; in such case the survivor's pension shall be payable under the derogation provided for in the present paragraph, for so long as the children are actually being so provided for. When they are no longer being so provided for, the survivor's pension shall nonetheless continue to be payable for so long as the surviving spouse does not have an income of his own from the exercise of any occupation, or from any retirement pension or other survivor's pension, equal to at least the amount of the above-mentioned survivor's pension

Article 22-Rights of a former spouse (divorced spouse)

(1) The former spouse of a non-remarried employee shall, on his death, be entitled to a survivor's pension, provided the employee was, by virtue of a court decision which has become final and binding, under an obligation to pay maintenance to the former spouse; but the survivor's pension shall not exceed the amount of such maintenance. This entitlement shall not arise if the former spouse remarried before the employee died. If remarriage takes place after the employee's death, Article 21 shall apply.

(2) Where an employee dies leaving a spouse entitled to a survivor's pension and a non-remarried former spouse fulfilling the conditions laid down in paragraph 1 above, the whole of the survivor's pension shall be divided between the aforementioned persons in proportion to the duration of their marriages. The amount to which a non-remarried former spouse is entitled shall not, however, be more than the amount of the maintenance payable at the time of the death of the employee

(3) Where one of the persons entitled to a survivor's pension dies, renounces his share or forfeits his rights under Article 35, or where the amount of his pension has been restricted under the terms of the second sub-paragraph of paragraph 2 above, his share shall accrue to the share of the other person, except where pension rights revert to orphans, as provided for under Article 25, paragraph 2, second sub-paragraph. In such case the restriction laid down in the second sub-paragraph of paragraph 2 above shall apply

(4) Reductions in respect of difference in age as provided for in Article 20 shall be applied separately to pensions calculated in accordance with the present Article."

9. Relevant voor de gevoerde procedure is rule 22/1 inhoudende [citaat]: Rights of a former spouse (divorced spouse) The ceiling of the survivor's pension, as provided for in Article 22 (1) of the Regulations, shall be subject to the same adjustments as those provided for in Article 36 of the said Regulations."
10. Brief van 13 februari 2017
11. Volgens de rechtbank ziet artikel 12 op de situatie van pensioenoverdracht wanneer de werknemer een andere baan krijgt; de artikelen 18 en 22 zien uitsluitend op het nabestaandenpensioen.
12. Zie 20150902_150902-cpr-en.pdf NATO Civilian Personnel Regulations
13. Consumentenprijsindex